

Психологія управлінської взаємодії

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>281 Публічне управління та адміністрування</i>
Спеціальність	
Освітня програма	
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/ дистанційна/змішана</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кред. ЕКТС / 90 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Москаленко Ольга Володимирівна</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом навчальної дисципліни «Психологія управлінської взаємодії» є психологічні закономірності та механізми, які регулюють взаємодію людей в організованих системах під впливом лідерів.

Мета дисципліни – сформувані у студентів здатності: наукової орієнтації у міждисциплінарній галузі знань, якою є навчальна дисципліна; аналізу сучасних тенденцій управління організованими системами; визначення лідерства як парадигми організаційної влади; оцінки ефективності взаємодії людей у різноманітних психологічних ситуаціях.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі **результати навчання**:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність працювати в команді;
- здатність планувати та управляти часом;
- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності);

- здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів;
- здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки;
- здатність впроваджувати інноваційні технології;
- здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування та застосовувати проектні технології;
- уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування;
- уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: філософії, менеджменту, історії, соціології тощо. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна тісно пов'язана з іншими дисциплінами: «Соціологія», «Політологія» та дисциплінами управлінського блоку: «Основи менеджменту та теорії організації», «Теорія прийняття управлінських рішень».

Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати дисципліни циклів загальної та професійної підготовки.

3. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назва розділів, тем	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		Лекції	Семінарські (практичні) заняття	СРС
Тема 1. Загальні засади психології управлінської взаємодії	6	2	4	-
Тема 2. Феноменологія соціально-психологічного простору. Процеси та підстави категоризації особистістю соціального оточення	6	2	4	-
Тема 3. Емоційний інтелект та управління людьми	6	2	4	-
Тема 4. Соціально-психологічна дистанція у взаємодії з людьми	2	-	-	2
Тема 5. Організація спільної діяльності колективу	6	2	4	-
Тема 6. Особистість керівника	6	2	4	-
Тема 7. Лідерський потенціал керівника та його реалізація в управлінській взаємодії	6	2	4	-

Тема 8. Соціально-психологічна зрілість керівника	6	2	4	-
Тема 9. Мотивація та психологія управлінського впливу.	6	2	4	-
Тема 10. Конфлікти в управлінській взаємодії	6	2	4	-
Підготовка реферату	4	-	-	4
Екзамен	30	-	-	30
Усього годин	90	18	36	36

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Жавнерчик О.В. Психологія управління: Конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2020. 161с. http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/7402/1/Zhavnerchuk_OV_Psihol_ypr_KL_2020.pdf
2. Прищак, М. Д. Психологія управління в організації : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pryschak_Mykola/Psykholohiia_upravlinnia_v_orhanizatsii.pdf
3. Сивогракова З.А., Алексеєнко Н.В. Психологія управління: Конспект лекцій. – Харків: УкрДАЗТ, 2014. – 41 с. <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/7463/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.p4.df>
4. Угрин О. Г. Психологія управління: практичний посібник / О. Г. Угрин. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. 164с. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/448/1/%D0%A3%D0%B3%D1%80%D0%B8%D0%BD%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>
5. Юрков. О.С. Психологія управління: курс лекцій для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.030103 «Практична психологія» Мукачєво: МДУ, 2017. - 179 с.

4.2. Допоміжна література:

1. Бондар Г. Л. НЛП та психотехнології здійснення ефективної ділової комунікації сучасним менеджером. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія: Державне управління. 2016. Т. 281, Вип. 269. С. 46-53
2. Васильченко О. М., Жебчук І. В. Переконавання як засіб психологічного впливу в управлінській діяльності керівника закладу загальної середньої освіти. Психологічний часопис. 2019. Т. 5, No 9. С. 45-56.
3. Виноградова О. В., Євтушенко Н.О. Групова динаміка та комунікації. Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2018. 223 с.
4. Красноручький О. О., Смігунова О. В. Етичні аспекти проведення ділових переговорів в сучасних умовах. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2016. Вип. 171. С. 21-26.
5. Лєскова Л. Ф. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі установи соціальної сфери. Молодий вчений. 2017. No 4. С. 98-103.
6. Лисанова А. М., Кіреєва М. П. Вибір ефективного стилю керівництва в бізнесі з урахуванням диференціації соціальної активності працівників трудового колективу.

7. Олійник Н. Ю. До питання поліпшення соціально-психологічного клімату в організації. Молодий вчений. 2017. No 4. С. 725-728.
8. Отич О. М. Стилі управління: аналіз наукових підходів до визначення сутності і видів. Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки. 2016. Вип. 1. С. 86-97.
9. Приймакова Ю. А. Структурно-функціональний та організаційно-управлінський аспекти визначення сутності поняття "конфлікт". Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 27(2). С. 44-48

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Денна форма

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	<p style="text-align: center;">Тема 1. Загальні засади психології управлінської взаємодії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Управління як процес. Сутність управління. 2. Психологія управління як галузь психологічної науки. 3. Сфери застосування психології управління (ПУ) та її зв'язок з різними напрямками психології 4. Методи дослідження в психології управління <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте основні причини виникнення напрямку психології як психологія управлінської взаємодії. 2. Предмет психології управління. 3. Основні задачі психології управління
2	<p style="text-align: center;">Тема 2. Феноменологія соціально-психологічного простору. Особливості категоризації особистістю соціального оточення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристики та види соціально-психологічного простору. 2. Функції соціально-психологічного простору 3. Соціальна поведінка суб'єкт 4. Критерії довіри та недовіри особистості у ділових відносинах. <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте процес категоризації індивідом соціально-психологічного простору 2. Проаналізуйте взаємозв'язок факторів довіри/недовіри й факторів
3	<p style="text-align: center;">Тема 3. Емоційний інтелект та управління людьми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура емоційного інтелекту. 2. Роль емоційного інтелекту у процесах взаємодії. 3. Характеристика компонентів емоційного інтелекту. <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняйте підходи різних авторів до визначення структури емоційного інтелекту. 2. Визначте структурні елементи емоційного інтелекту.
4	<p style="text-align: center;">Тема 5. Організація спільної діяльності колективу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феномен групи та групоутворення. 2. Поняття спільної діяльності. 3. Розподіл ролей у трудовому колективі. <p>Завдання на СРС:</p>

	<p>Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте сутність та значення спільної діяльності в роботі колективу. 2. Розкрийте феномен подвійної ролі.
5	<p>Тема 6. Особистість керівника</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особистісні якості керівника трудового колективу. 2. Процедури експертного оцінювання особистісних якостей та ефективності керівника. 3. Роль керівника в процесі організації діяльності колективу. <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Проаналізуйте особистісні якості керівника.</p>
6	<p>Тема 7. Лідерський потенціал керівника та його реалізація в управлінській взаємодії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про психологічний та лідерський потенціал. 2. Психологічна компетентність лідерів у контексті управління. <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки: Проведіть порівняльний аналіз понять «психологічний потенціал» та «лідерський потенціал».</p>
7	<p>Тема 8. Соціально-психологічна зрілість керівника. Авторитет керівника</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феномен психологічної зрілості. 2. Особистісні якості керівника трудового колективу. 3. Сутність та складові авторитету керівника. <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризуйте феномен психологічної зрілості 2. Ціннісно-сміслову ієрархію особистості керівника 3. Розкрийте поняття «авторитет керівника».</p>
8	<p>Тема 9. Мотивація та психологія управлінського впливу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль мотивації в процесі управління 2. Характеристики та способи управлінського впливу 3. Об'єкти психологічного впливу. <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки: Охарактеризувати поведінку різних типів особистостей як об'єктів психологічного впливу</p>
9	<p>Тема 10. Конфлікти в управлінській взаємодії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феноменологія конфліктів. 2. Конфліктогени керівника, міжособистісні конфлікти, субординація в управлінській взаємодії. 3. Профілактика конфліктів та шляхи подолання. <p>Завдання на СРС: Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризуйте типи конфліктів. 2. Способи розв'язання конфліктів.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

сформувати у студентів: розуміння теоретичного матеріалу; вміння формувати самостійні судження, відстоювати власні погляди, аргументуючи їх на основі наукових фактів; уміння та навички самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі в семінарі-обговоренні.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	<p>Загальні засади психології управлінської взаємодії <i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про історичні передумови виникнення психології управлінської взаємодії</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія розвитку психології управління в надрах філософських вчень. <ol style="list-style-type: none"> А) Ідеї мислителів Античності та їх відображення поглядів в сучасності. Б) Ідеї мислителів епохи Відродження та Нового часу 2. Ідеї психології управління в працях українських науковців та політичних діячів 3. Основні школи наукового управління <ol style="list-style-type: none"> А) Школа наукового управління Ф.Тейлор, Л. та Ф. Гілберт, Г. Гант. Б). Школа фордизму Г. Форд. В) Класична (адміністративна) школа управління А. Файоль, М. Вебер Г) Школа людських стосунків М. Фолет, Е. Мейо Д) Школа поведінкових наук (з 1950 до сьогодні) А. Мослоу, Д. Мак-Грегор, Ф. Генсберг, Р. Лайкерт та інші вчені-біхевіористи <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте складові процесу управління. 2. Основні ідеї представників школи наукового управління.
2	<p>Загальні засади психології управлінської взаємодії <i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про історичні передумови виникнення психології управлінської взаємодії</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови виникнення Психології управління. Її предмет та основні завдання. 2. Методи дослідження психології управління, їх специфіка. 3. Охарактеризуйте міждисциплінарні зв'язки психології управління та поясніть їх значення 4. 7 Охарактеризуйте сучасний стан досліджень в Психології управління, визначте сфери її застосування та окресліть спектр проблематики. <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте основні передумови виникнення психології управління 2. Основні методи дослідження в психології управління
3	<p>Феноменологія соціально-психологічного простору. Особливості категоризації особистістю соціального оточення <i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про види соціально-психологічного простору та особливості категоризації особистістю соціального оточення та значення довіри в ділових стосунках</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте характеристики і види соціально-психологічного простору. 2. Проаналізуйте взаємодетермінацію соціально-психологічного простору і соціальної поведінки суб'єкту. Проаналізуйте фактори соціально-психологічного простору. 3. Проаналізуйте функції соціально-психологічного простору. <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що впливає на формування соціально-психологічного простору в житті особистості? 2. Особливості поведінки партнерів за наявності довіри/недовіри у ділових

	відносинах.
4	<p>Феноменологія соціально-психологічного простору. Особливості категоризації особистістю соціального оточення</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про види соціально-психологічного простору та особливості категоризації особистістю соціального оточення та значення довіри в ділових стосунках</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види та типи довіри/недовіри. Охарактеризуйте критерії довіри й недовіри особистості у ділових відносинах. 2. Соціально-психологічні функції довіри/недовіри до людей. Розкрийте фактори довіри та недовіри особистості до інших людей. 3. Особистісні детермінанти довіри до людей. Охарактеризуйте фактори поваги/неповаги інших людей. <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Критерії поваги/неповаги 2. Вияви недовіри/неповаги в ділових стосунках.
5	<p>Емоційний інтелект та управління людьми</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про поняття емоційний інтелект та його значення в спільній діяльності</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте структуру емоційного інтелекту. Порівняйте підходи різних авторів (Д. Гоулман, П.Саловей та Дж.Маєр) 2. Теорія Г. Гарднера про множинний інтелект. 3. Проаналізуйте роль емоційного інтелекту у сфері життєдіяльності та самоздійснення особистості. 4. Визначте роль емоційного інтелекту у сфері спілкування. 5. Проаналізуйте роль емоційного інтелекту в професійній діяльності керівника. 6. Показники розвитку емоційного інтелекту. Способи розвитку емоційного інтелекту керівника. 7. Способи впливу на людей засобами розвиненого емоційного інтелекту у сфері спілкування. <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняйте підходи різних авторів до визначення структури емоційного інтелекту.
6	<p>Емоційний інтелект та управління людьми</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про поняття емоційний інтелект та його значення в спільній діяльності</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Показники розвитку емоційного інтелекту. Способи розвитку емоційного інтелекту керівника. 2. Способи впливу на людей засобами розвиненого емоційного інтелекту у сфері спілкування. 3. Стресостійкість та емоційний інтелект. 4. Способи розвитку стресостійкості <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наведіть способи підвищення стресостійкості та зниження рівня стресу.
7	<p>Організація спільної діяльності колективу</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про сутність спільної діяльності та способів її організації</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть відмінність між поняттями спільної та розподіленої діяльності. 2. Охарактеризуйте феномени групи, на які впливає спільна діяльність. 3. Проаналізуйте особливості розподілу ролей у трудовому колективі. 4. Розкрийте сутність феномену групи, види груп.

	<p>5. Охарактеризуйте стадії процесу групоутворення</p> <p>6. Визначте основні характеристики групи та як вони впливають на організацію спільної діяльності.</p> <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>1. Проаналізуйте можливі помилки керівника під час організації спільної діяльності колективу .</p>
8	<p>Організація спільної діяльності колективу</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про сутність спільної діяльності та способів її організації</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте та проаналізуйте групові ефекти. 2. Колектив та його ознаки 3. Способи підвищення ефективності роботи групи 4. Проаналізуйте особливості розподілу ролей у трудовому колективі. Сутність моделі Командних ролей Р.М.Белбіна. 5. Модель «Колесо команди» Марджерісона – МакКенна <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>1. Що таке феномен подвійної ролі?</p>
9	<p>Особистість керівника. Авторитет керівника</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про особистісні якості керівника, як один з факторів впливу на особливості управлінської діяльності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль керівника в процесі командування. 2. Розкрийте значення рефлексивності у професійній діяльності керівника. 3. Проаналізуйте ціннісно-смыслову раціональність поведінки керівника. 4. Особистісні якості керівника трудового колективу та процедури експертного оцінювання особистісних якостей та ефективності керівника. <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте провідні особистісні якості керівника, що сприяють формуванню його авторитету. 2. Проаналізуйте чинники, що сприяють формуванню негативного авторитету керівника.
10	<p>Особистість керівника</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про особистісні якості керівника, як один з факторів впливу на особливості управлінської діяльності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте поняття «авторитет керівника». Охарактеризуйте взаємозв'язок понять «авторитет» і «влада». 2. Проаналізуйте чинники, що сприяють становленню авторитету керівника. 3. Проаналізуйте чинники, що сприяють становленню авторитету керівника. 4. Види псевдоавторитету та їх наслідки 5. Здійсніть порівняльний аналіз типів керівників <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <p>1. Проаналізуйте підстави для виникнення псевдо авторитету керівників.</p>
11	<p>Лідерський потенціал керівника та його реалізація в управлінській взаємодії</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про значення лідерського потенціалу керівника</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проведіть порівняльний аналіз понять «психологічний потенціал» та «лідерський потенціал». 2. Теорія рис (харизматична теорія). 3. Ситуаційна теорія модель Фідлера, модель "шлях - ціль" Хауза – Мітчела,

	<p>4. Ситуаційна модель прийняття рішення Врума - Йеттона – Яго</p> <p>5. Модель ситуаційного лідерства П. Херсі і К. Бланшара,</p> <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>1. Охарактеризуйте способи розвитку лідерських якостей.</p>
12	<p>Лідерський потенціал керівника та його реалізація в управлінській взаємодії</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про значення лідерського потенціалу керівника</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція заміників лідерства С. Керроу і Дж. Джермієра. 2. Концепція авторитарної особистості (Т. Адорно) та психоаналітична теорія З. Фрейда 3. Поведінкова (біхевіористична) теорія (К.Левін, стилі лідерства, особливості їх реалізації) 4. Охарактеризуйте комбіновані стилі керівництва (Д. Мак-Грегор; Р.Лайкерт; Р. Блейк і Дж.Моутон; система О.Кузьміна і В.Гладунського) 5. Охарактеризуйте та проаналізуйте типові невдачі та помилки лідерів. 6. Гендерний аспект керівництва(характеристики жінки-керівника) <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте базові взаємопов'язані характеристики лідерського потенціалу. 2. Визначте лідерський потенціал керівника у соціальній групі.
13	<p>Соціально-психологічна зрілість керівника.</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про показники соціально-психологічної зрілості та структури та особливостей становлення авторитету керівника</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте феномен психологічної зрілості. 2. Проведіть порівняльний аналіз зрілості особистісної, психологічної, соціальної. <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>Чи можна сприяти розвитку соціально-психологічної зрілості керівника? Яким чином?</p>
14	<p>Соціально-психологічна зрілість керівника.</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про показники соціально-психологічної зрілості та структури та особливостей становлення авторитету керівника</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте критерії соціально-психологічної зрілості. 2. Яким чином співвідносяться особистісні якості, професійні якості та соціально-психологічна зрілість? <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>Визначте показники соціально-психологічної зрілості керівника.</p>
15	<p>Мотивація та психологія управлінського впливу.</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про основні теорії мотивації та їх використання в управлінській діяльності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте змістовні теорії мотивації, їх переваги та недоліки. 2. Проаналізуйте процесуальні теорії мотивації. 3. Охарактеризуйте основні методи мотиваційного впливу та помилки мотивування. 4. Визначте основні способи управлінського впливу. Визначте умови їх ефективного застосування. <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>Охарактеризувати поведінку різних типів особистостей як об'єктів психологічного впливу</p>
16	<p>Мотивація та психологія управлінського впливу.</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про основні теорії мотивації та їх використання в управлінській діяльності.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте типи об'єктів психологічного впливу. Особливості спілкування з ними. 2. Розпорядження, як форма управлінського впливу. Умови ефективності та помилки. 3. Маніпуляція, як спосіб управлінського впливу. Види маніпуляцій. 4. Охарактеризуйте способи протистояння маніпулятивним впливам. <p>Завдання на самостійну роботу студентів: Визначте найбільш розповсюджені способи маніпулятивного впливу.</p>
17	<p>Конфлікти в управлінській взаємодії</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про роль конфлікту в управлінській діяльності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте типи конфліктів. 2. Наведіть класифікацію причин виникнення конфліктів. 3. Проведіть аналіз конфліктогенів керівника. 4. Внутрішньособистісні конфлікти як причина помилок в управлінській діяльності. <p>Завдання на самостійну роботу студентів: Проаналізуйте найчастіші причини конфліктів в організації та способи їх профілактики чи вирішення</p>
18	<p>Конфлікти в управлінській взаємодії</p> <p><i>Мета:</i> систематизувати та поглибити знання студентів про роль конфлікту в управлінській діяльності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте значення субординації в управлінській взаємодії. 2. Проаналізуйте заходи щодо профілактики конфліктів 3. Проаналізуйте оптимальні шляхи вирішення конфліктів. 4. Дієві тактики та стратегії вирішення конфліктів. <p>Завдання на самостійну роботу студентів: Проаналізуйте найбільш розповсюджені способи вирішення конфліктних ситуацій.</p>

6. Самостійна робота студента

Студенти самостійно опрацьовують питання:

Тема 4. Соціально-психологічна дистанція у взаємодії з людьми

1. Сутність та роль соціально-психологічної дистанції в процесі взаємодії.
2. Функції соціально-психологічної дистанції у міжособистісній взаємодії та управлінні.
3. Імплицитні уявлення про психологічну дистанцію.
4. Особистісна детермінація психологічної дистанції.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях вкрай необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Контроль знань (розуміння) студентом пропущених тем (виконання

завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни, яка розміщена в Гугл-класі викладача або на сайті кафедри психології та педагогіки.

На семінарському занятті під час доповіді бажано супроводжувати її презентацією, оскільки така подача матеріалу є більш ефективною для сприйняття іншими студентами та стимулює слухачів до дискусій та обговорень після доповіді. Студент може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто.

Використання ноутбуків, смартфонів (та інших подібних засобів) для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Форми роботи

Лекції, семінарські заняття. Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі (силабусі) дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається діалог між студентами і викладачем на лекції.

На семінарських заняттях студенти фокусують свою увагу на засвоєнні, узагальненні та систематизації знань з дисципліни «Психологія управлінської взаємодії», базових категорій психології, історичних передумов й логіки розвитку психологічної науки та її значення в управлінській діяльності, особливостей формування лідерських якостей, психологічної зрілості особистості керівника, ролі емоційного інтелекту в управлінській діяльності, особливостях формування соціально-психологічного простору тощо.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрядження із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologen_pro_plagiat.pdf, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань, модульна контрольна робота, реферат

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання студентами індивідуальних навчальних планів згідно графіка навчального процесу.

Семестровий контроль: **екзамен**

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) відповіді та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях;

2) написання модульної контрольної роботи;

3) реферат;

4) складання екзаменаційної контрольної роботи.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота відповіді спричиняють зниження рейтингу студента. Належна підготовка студента до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

На 15-16 тижні семестру студенти виконують модульну контрольну роботу. МКР виконується на лекційному заняття, тривалість МКР – 30 хвилин. Модульна контрольна робота містить 14 питань (Гугл-форма), кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді серед яких правильною є лише одна. Задача студента – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку студента) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Метою написання реферату є підтвердження рівня опанування студентами основних положень з обраної тематики, демонстрація знання відповідної літератури, вміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки.

Робота над рефератом передбачає поглиблене вивчення обраної психологічної проблеми, сучасної наукової літератури, а також оволодіння навичками логічного аналізу та узагальнення матеріалу, його системного викладу. (Рекомендації до написання реферату у Додатку 4.)

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених РП завдань.](#)

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при підготовці до семінарського заняття. Якщо після цього студент презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до семінарського заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковою навчальною літературою. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Укладачі

проф. каф. психології та педагогіки, док. психол. н. Ложкін Георгій Володимирович

доцент кафедри психології та педагогіки, к.психол.н, Москаленко Ольга Володимирівна

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 10 від 10.05.2023 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 11 від 27.06.2023 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни «Психологія управлінської взаємодії» складається з балів, що отримуються за:

- 1) роботу на семінарських (практичних) заняттях;
- 2) складання модульної контрольної роботи;
- 3) написання реферату;
- 4) складання екзаменаційної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає **36** (кількість балів на 1 занятті – 2):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших студентів у процесі дискусії	2
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	1
відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає **14** (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 14)	1
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 14)	0

3. Написання реферату (максимальна кількість балів складає **10**)

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – **9-10 балів**;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – **6-8 балів**;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – **3-5 балів**;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 3 бали – **0 балів**.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 36 + 14 + 10 = 60 \text{ балів}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 30% від R, а саме:

$$RE = 40 \text{ балів}$$

Таким чином рейтингова шкала кредитного модуля складає **R = RC + RE = 100 балів**.

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (Rc) не менше 50% від RC, тобто **30 балів**.

4. Складання екзаменаційної контрольної роботи: екзаменаційна контрольна робота проводиться у письмовій формі протягом 90 хвилин.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань за тематичними розділами курсу. Ваговий бал кожного питання – 20.

Приклад:

Варіант 1.

1. Психологічний зміст управлінської діяльності.
2. Соціально-психологічні основи прийняття управлінських рішень.

Варіант 2.

1. Проблеми формування ефективного колективу і команди. Вплив соціальних установок особистості на її поведінку в організації
2. Теорії трудової мотивації.

Критерії екзаменаційного оцінювання:

повна, чітка, викладена в логічній послідовності відповідь на питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні;	15-20
відповідь на питання, але не зовсім повна або не достатньо чітка, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; певні неточності у відповіді;	10-14
достатньо поверхова відповідь на питання; суттєві помилки у відповіді;	4-9
неправильна відповідь на питання, що свідчить про незнання відповідного навчального матеріалу, але намагання висловити власне розуміння суті поставленого питання;	1-3
відсутність відповіді.	0

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Орієнтовна тематика для рефератів

1. Психологічний зміст управлінської діяльності.
2. Психологічні особливості жінки – керівника.
3. Особливості поведінки особистості в організації.
4. Вплив соціальних установок особистості на її поведінку в організації.
5. Залежність ефективної управлінської діяльності від здібностей та рис особистості.
6. Ефект впливу групи на особистість.
7. Особливості управлінського спілкування.
8. Комунікативна компетентність керівника як умова ефективної управлінської взаємодії.
9. Стель керівництва як фактор ефективності діяльності колективу.
10. Соціально-психологічні основи прийняття управлінських рішень.
11. Психологічні особливості конфлікту як типу взаємодії.
12. Засоби психологічного впливу.
13. Проблеми формування ефективного колективу і команди.
14. Теорії трудової мотивації.
15. Концепція харизматичного лідера (М.Вебер).
16. Ефективне лідерство.
17. Міжособистісні стосунки у групі.
18. Характеристика стилів управління колективом.
19. Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації.
20. Психологічні основи управлінських впливів.
21. Психологічне забезпечення інноваційної діяльності організації.
22. Моделювання ситуацій управлінського консультування та визначення особистісних факторів його успішності.
23. Психологічні особливості видів соціально-психологічного простору.
24. Критерії довіри та недовіри особистості у ділових відносинах.
25. Роль емоційного інтелекту у процесах управлінської взаємодії.
26. Феномен психологічної зрілості.
27. Комунікативні бар'єри у взаємовідносинах.
28. Профілактика конфліктів та шляхи подолання.
29. Значення субординації в управлінській взаємодії.
30. Рефлексивність у професійній діяльності керівника.

Перелік питань до екзаменаційної контрольної роботи

1. Охарактеризуйте процес категоризації індивідом соціально-психологічного простору.
2. Розкрийте характеристики і види соціально-психологічного простору.
3. Проаналізуйте фактори соціально-психологічного простору.
4. Розкрийте базові положення щодо формування соціально-психологічного простору.
5. Проаналізуйте функції соціально-психологічного простору.
6. Проаналізуйте взаємодетермінацію соціально-психологічного простору і соціальної поведінки суб'єкту.
7. Охарактеризуйте критерії довіри й недовіри особистості у ділових відносинах.
8. Розкрийте фактори довіри та недовіри особистості до інших людей.
9. Охарактеризуйте фактори поваги/неповаги інших людей.
10. Проаналізуйте взаємозв'язок факторів довіри/недовіри й факторів поваги/неповаги інших людей.
11. Розкрийте структуру емоційного інтелекту.
12. Проаналізуйте роль емоційного інтелекту у сфері життєдіяльності та самоздійснення особистості.
13. Визначте роль емоційного інтелекту у сфері спілкування.
14. Проаналізуйте роль емоційного інтелекту в професійній діяльності керівника.
15. Охарактеризуйте модель емоційного лідерства.
16. Охарактеризуйте основні підходи до вивчення психологічної дистанції.
17. Проаналізуйте функції соціально-психологічної дистанції у міжособистісній взаємодії та управлінні.
18. Охарактеризуйте імпліцитні уявлення про психологічну дистанцію.
19. Розкрийте зв'язок психологічної дистанції з категоризацією особистістю соціального простору.
20. У чому полягає особистісна детермінація психологічної дистанції.
21. Поясніть відмінність між поняттями спільної та розподіленої діяльності.
22. Охарактеризуйте феномени групи, на які впливає спільна діяльність.
23. Проаналізуйте особливості розподілу ролей у трудовому колективі.
24. Розкрийте роль особистості керівника в організації спільної діяльності.
25. Проаналізуйте особливості організації керівником спільної діяльності в умовах радикальних соціально-психологічних змін.
26. Розкрийте поняття «авторитет керівника».
27. Охарактеризуйте взаємозв'язок понять «авторитет» і «влада».
28. Проаналізуйте чинники, що сприяють становленню авторитету керівника.
29. Охарактеризуйте особистісні якості керівника трудового колективу.
30. Поясніть, у чому полягає експертне оцінювання особистісних якостей та ефективності керівника.
31. Охарактеризуйте феномен психологічної зрілості.
32. Проведіть порівняльний аналіз зрілості особистісної, психологічної, соціальної.
33. Охарактеризуйте критерії соціально-психологічної зрілості.
34. Розкрийте значення рефлексивності у професійній діяльності керівника.
35. Проаналізуйте ціннісно-сміслову раціональність поведінки керівника.
36. Проведіть порівняльний аналіз понять «психологічний потенціал» та «лідерський потенціал».
37. Визначте лідерський потенціал керівника у соціальній групі.
38. Розкрийте базові взаємопов'язані характеристики лідерського потенціалу.
39. Охарактеризуйте основні лідерські якості керівника та їх зміст.
40. Проаналізуйте основні типи комунікативних бар'єрів у взаємовідносинах.
41. Охарактеризуйте типи конфліктів.
42. Наведіть класифікацію причин виникнення конфліктів.

43. Проведіть аналіз конфліктогенів у спілкуванні керівника.
44. Розкрийте значення субординації в управлінській взаємодії.
45. Проаналізуйте заходи щодо профілактики конфліктів та шляхи їх подолання.

Додаток 4

Тема реферату обирається студентом самостійно впродовж двох тижнів з початку семестру, виходячи із запропонованого переліку. Окрім запропонованих, студенти можуть самостійно обирати тему реферату, обов'язково погоджуючи її з викладачем. У навчальній групі теми рефератів не повинні повторюватись.

Студенти подають реферат на кафедру психології та педагогіки разом із роздрукованим списком навчальної групи за 2 тижні до іспиту.

Загальний обсяг реферату 12-15 сторінок друкованого тексту українською мовою формату А4 тексту у редакторі Word

Стандарти: кегель – 14pt, міжрядковий інтервал – 1,5, шрифт Times New Roman, абзацний відступ – 1,25 см, поля: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, ліворуч – 3 см, праворуч – 1,5 см. Обов'язкова нумерація сторінок.

Реферат обов'язково повинен мати титульну сторінку, на якій розміщуються такі реквізити: назва університету, в наступному рядку – назва кафедри. Далі розміщується тема реферату, відомості про автора, місце й рік виконання реферату.

Титульний аркуш реферату має такі реквізити:

Розташовуються зверху в центрі –
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Кафедра психології та педагогіки

Далі посередині аркуша –

Реферат з дисципліни «Психологія управлінської взаємодії»
на тему «_____»

Нижче праворуч – прізвище та ім'я студента, назва факультету.

Знизу по центру – Київ 20__

Структурно реферат повинен містити: зміст, вступ, основну частину (3-4 питання), висновки та список використаних джерел.

У вступі потрібно обґрунтувати теоретичну та практичну актуальність теми. В основній частині реферату необхідно глибоко та стисло розкрити поставлені питання; зазначати порядковими номерами посилання на використані літературні джерела (сайти). У висновках (2-3 сторінки), крім узагальнень, бажано викласти власний погляд на проблему. Список використаних джерел оформлюється за вимогами ДСТУ 8302:2015, з якими можна ознайомитись за посиланням:

<https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47Ha1NfZklyZ3QzeEU/view?resourcekey=0-x51fNY74izbW1aYVTCrWdw>